

Groepsdunk

Mensen zijn kuddedieren. Het is helaas niet anders. Ieder mens, ongeacht geloof, ras, leeftijd of sexe heeft nu eenmaal behoefte aan gelijkdenkenden. Al is dat alleen maar ter bevestiging van zijn of haar unieke nonconformistisch individualisme.

Ons bestaan als kuddeleider leidt onafwendbaar tot kuddegedrag. Daar is op zich niets mis mee. Integendeel zelfs; kuddegedrag staat voor gezelligheid, eengezindheid, veiligheid en gemeenschapsgevoel. Kuddegedrag betekent samenwerken en samenwerking is het cement van samenlevingen. Kuddegedrag kan echter gaan schuren wanneer een groep zich uit de grote kudde losmaakt, een rotsvast geloof in de morele superioriteit van het eigen standpunt gaat ontwikkelen, zichzelf gaat censureren en niet meer openstaat voor meningen van andersdenkenden. In de sociologie wordt dit verschijnsel ook wel groepsdunk genoemd. Groepsdunk wordt vooral aangetroffen binnen de gelederen van beleidsmakers en politici. Maar ook de wetenschap ontkomt er niet aan. Zo trof ik onlangs enkele prachtige staaltjes van groepsdunk aan in het boek '13 Things that don't make sense'. Dit provocerende meesterwerkje van de Engelse wetenschapsjournalist Michael Brooks beschrijft dertien anomalieën, verschijnselen waar de wetenschap geen bevredigend antwoord op kan vinden. Volgens de auteur voor een deel omdat onze kennis tekort zou schieten. Maar ook deels omdat een groep wetenschappers zo overtuigd kan zijn van het eigen gelijk dat er pressie op groepsleden met een andere mening wordt uitgeoefend, andersdenkenden buiten de groep worden gehouden en elke vorm van kritiek resoluut de grond in wordt geboord.

Onlangs was ik zelf slachtoffer van een milde vorm van groepsdunk. Tijdens een bijeenkomst van ecologen werd ik uitgenodigd onze visie op de visstand in de Nederlandse plassen en meren uiteen te zetten. Dit omdat Sportvisserij Nederland een wat afwijkende mening heeft over de KRW-maatlatten vis voor deze wateren. Mijn bedoeling was het publiek eerst met wat kritiek te porren, vervolgens te vleien en daarna ons idee van een gezonde visstand in een gezond water voor te schotelen. Dat pakte verkeerd uit. Na de eerste kritische noten sloot het publiek zich direct als een oester. Gevlei noch een genuanceerde verhandeling over aantrekkelijke en zo natuurlijk mogelijke visstanden mochten niet meer baten. Wat betreft de inhoudelijke boodschap van mijn verhaal kreeg ik het verwijt dat ik als belangenbehartiger en niet als ecooloog had gesproken. Op weg naar huis begon dat toch wat te knagen. In hoeverre ga je als belangenbehartiger ook gebukt onder de conformeringsdwang van een groep? Vast staat dat Sportvisserij Nederland in een steeds complexer wordende wereld opereert, werkt voor een achterban die mede dankzij de sociale media direct boter bij de vis verwacht en daarbij ook continu rekening moet houden met een scala aan morele en ethische issues. Doordat we op de werkvloer ook nog eens te maken hebben met een team van buitengewoon gemotiveerde mensen, ligt het gevaar van groepsdunk natuurlijk op de loer. Gelukkig wordt dit gevaar onderkend. Door samen te werken met zoveel mogelijk partijen en daarbij continu de grootst gemene deler in het vizier te houden, maar ook door je open en kwetsbaar op te stellen in gevoelige dossiers zoals dierenwelzijn, staan we volgens mij met twee benen midden in de maatschappij.

Marco Kraal, Hoofdredacteur